

ศึกษาเชิงเปรียบเทียบจริยศาสตร์ของซิกมุนท์ เบามันน์
กับจริยศาสตร์ของอิมมานูเอล คานท์
A Comparative Study of Zygmunt Bauman's Ethics and
Immanuel Kant's Ethics

ชิสา กันยาริยะ¹ และ สิริินทร์ กันยาริยะ²

Chisa Gunyaviriya¹ and Sirin Gunyaviriya²

^{1,2}สาขาวิชาปรัชญาและจริยศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

^{1,2}Philosophy and Ethics Program, Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University

Corresponding author, e-mail: ¹chisa.gu@ssru.ac.th

²sirin.cnt@hotmail.com

Received: February 06, 2025; Revised: February 27, 2025; Accepted: February 27, 2025

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบ จริยศาสตร์ของอิมมานูเอล คานท์ และซิกมุนท์ เบามันน์ ผลการวิจัยพบว่า จริยศาสตร์ของคานท์ ซึ่งเป็นจริยศาสตร์แบบหน้าที่นิยม (Deontological Ethics) เน้นหลักศีลธรรมที่เป็นสากลและอาศัยเหตุผลเป็นหลัก โดยกำหนดให้การกระทำที่ถูกต้องต้องสามารถกลายเป็นกฎสากลที่ใช้ได้กับทุกคน แนวคิดนี้มีข้อดีในการสร้างมาตรฐานศีลธรรมที่แน่นอน แต่มีข้อจำกัดในการตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ซับซ้อนในสังคมสมัยใหม่ ในทางตรงกันข้าม จริยศาสตร์ของเบามันน์ เป็นจริยศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อผู้อื่น และเน้นความสัมพันธ์เชิงศีลธรรมมากกว่าการปฏิบัติตามกฎที่เป็นสากล เบามันน์โต้แย้งว่าโลกสมัยใหม่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอน (โลกเหลว) ทำให้ศีลธรรมต้องมีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนตามบริบท ข้อดีของแนวคิดนี้คือสามารถตอบสนองต่อปัญหาทางศีลธรรมที่ซับซ้อนได้ดี แต่ข้อจำกัดคือขาดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการตัดสินความถูกต้อง ผลการศึกษานี้นำไปสู่การพัฒนา Dynamic and Contextual Ethics Model (DCE Model) ซึ่งเป็นแนวคิดที่บูรณาการจริยศาสตร์ของคานท์และเบามันน์เข้าด้วยกัน โดยใช้หลักศีลธรรมของคานท์เป็น โครงสร้างทางศีลธรรมสากล ขณะเดียวกันก็ใช้แนวคิดของเบามันน์เป็น เครื่องมือในการพิจารณาบริบทเฉพาะหน้า โมเดลนี้สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนานโยบายทางศีลธรรม สิทธิมนุษยชน เทคโนโลยี AI และจริยธรรมในภาคธุรกิจ

คำสำคัญ : จริยศาสตร์, ซิกมุนท์ เบามันน์, หลัคนวยุค, อิมมานูเอล คานท์

Abstract

This study employs a qualitative research approach with the objective of analyzing and comparing the ethics of Immanuel Kant and Zygmunt Bauman. The findings reveal that Kantian ethics, which is a form of deontological ethics, emphasizes universal moral principles and relies on reason as its foundation. Kant asserts that a morally right action must be capable of becoming a universal law applicable to everyone. While this approach provides a clear moral standard, it has limitations in addressing the complexities of modern society. In contrast, Bauman's ethics prioritize responsibility toward others and focus on moral relationships rather than adherence to universal rules. Bauman argues that the modern world is characterized by uncertainty ("liquid modernity"), necessitating a flexible and context-sensitive ethical approach. The advantage of this perspective is its ability to address complex moral dilemmas effectively; however, it lacks clear criteria for determining right and wrong. This study leads to the development of the *Dynamic and Contextual Ethics Model (DCE Model)*, which integrates Kantian and Baumanian ethics. The model employs Kant's moral principles as a universal ethical framework while utilizing Bauman's ideas as a tool for assessing specific contextual situations. This model has potential applications in ethical policymaking, human rights, artificial intelligence technology, and business ethics.

Keywords : Ethics, Zygmunt Bauman, Postmodern, Immanuel Kant

บทนำ

แนวคิดจริยศาสตร์เป็นองค์ประกอบสำคัญของปรัชญา ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวทางพฤติกรรมของมนุษย์ และช่วยสร้างมาตรฐานทางศีลธรรมให้แก่สังคม อย่างไรก็ตาม ในยุคปัจจุบัน ปัญหาทางจริยธรรมมีความซับซ้อนขึ้นจากปัจจัยต่างๆ เช่น ความเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างสังคม เทคโนโลยีที่ก้าวหน้า และแนวคิดด้านสิทธิมนุษยชนที่ขยายตัวมากขึ้น แนวคิดจริยศาสตร์แบบดั้งเดิม อาจไม่สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกสมัยใหม่ได้ จริยศาสตร์จึงเป็นศาสตร์ที่ถูกพัฒนาและตีความผ่านยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ตั้งแต่สมัยกรีกโบราณที่มุ่งเน้นการแสวงหาความดีสูงสุด (eudaimonia) ตามแนวคิดของอริสโตเติล (Aristotle, 384–322 B.C.) จนถึงยุคสมัยใหม่ที่นักคิดเช่น อิมมานูเอล คานท์ และ จอห์น สจวร์ต มิลล์ ได้พัฒนาแนวคิดทางจริยศาสตร์ขึ้นมาในรูปแบบที่มีโครงสร้างชัดเจนและเป็นระบบ (Mill, 1863; Kant, 1785/1997) จริยศาสตร์ในยุคสมัยใหม่มีความพยายามที่จะสร้างหลักการทางศีลธรรมที่เป็นสากล และสามารถนำไปใช้เป็นมาตรฐานในการตัดสินความถูกผิดของพฤติกรรมของมนุษย์ได้ อย่างไรก็ตาม ในยุคหลังนวยุค (Postmodernism) แนวคิดทางจริย

ศาสตร์เริ่มเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากความท้าทายต่อแนวคิดแบบสากลนิยม และการเน้นให้เห็นถึงความไม่แน่นอนของกฎเกณฑ์ทางศีลธรรม นำไปสู่การพัฒนาของแนวคิดจริยศาสตร์ที่มีความเป็นพลวัตและยืดหยุ่นมากขึ้น เช่น จริยศาสตร์ของซิกมุนท์ เบามันน์ ที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์เชิงศีลธรรมและความรับผิดชอบต่อผู้อื่นมากกว่าหลักเกณฑ์ที่ตายตัว (Bauman, 1993)

อิมมานูเอล คานท์ เป็นนักปรัชญาสายเหตุผลนิยมที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อแนวคิดจริยศาสตร์ในยุคสมัยใหม่ โดยเฉพาะจริยศาสตร์หน้าที่นิยม (Deontological Ethics) ซึ่งเน้นความเป็นสากลของหลักศีลธรรมและภาระหน้าที่ของมนุษย์ (Kant, 1785/1997) จริยศาสตร์ของคานท์ถือว่าการกระทำที่ดีต้องตั้งอยู่บนหลักการที่เป็นสากลและเป็นอิสระจากผลลัพธ์ ตัวอย่างสำคัญของแนวคิดนี้คือ กฎบัญญัติเด็ดขาด (Categorical Imperative) ซึ่งกำหนดว่ามนุษย์ต้องกระทำการโดยอิงจากหลักการที่สามารถใช้เป็นกฎเกณฑ์ทั่วไปได้ กล่าวคือ หากการกระทำใดไม่สามารถเป็นหลักสากลได้ ก็ถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดศีลธรรม คานท์ยังเชื่อว่ามนุษย์ต้องปฏิบัติต่อกันในฐานะ "จุดหมายปลายทาง" (End-in-Itself) และไม่ควรใช้ผู้อื่นเป็นเพียงเครื่องมือเพื่อบรรลุเป้าหมายของตนเอง (Korsgaard, 1996) แนวคิดของคานท์จึงมีลักษณะที่เข้มงวดและเป็นแบบแผนชัดเจน ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาแนวคิดจริยศาสตร์ที่มีโครงสร้างทางเหตุผลที่มั่นคง และสามารถใช้เป็นมาตรฐานในการกำหนดพฤติกรรมที่ถูกต้องในสังคม

ตรงกันข้ามกับแนวคิดของคานท์ ซิกมุนท์ เบามันน์ เป็นนักปรัชญาหลังนวยุคที่ให้ความสำคัญกับจริยศาสตร์ของความรับผิดชอบ (Ethics of Responsibility) ซึ่งเน้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการพิจารณาปัจจัยบริบทเป็นสำคัญ เบามันน์วิพากษ์แนวคิดจริยศาสตร์แบบสมัยใหม่ที่พยายามกำหนดหลักศีลธรรมให้เป็นกฎสากล และเสนอว่าศีลธรรมควรเป็นสิ่งที่ยืดหยุ่นและตอบสนองต่อสถานการณ์เฉพาะหน้า (Bauman, 1993) แนวคิดของเขาได้รับอิทธิพลจากอิมมานูเอล เลอวีนาส (Emmanuel Levinas) ที่เน้นความสัมพันธ์เชิงศีลธรรมระหว่าง "ตนเอง" และ "ผู้อื่น" (The Other) โดยถือว่าศีลธรรมไม่ได้เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดโดยกฎเกณฑ์ตายตัว แต่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์แต่ละบุคคล (Levinas, 1969) เบามันน์มองว่าโลกสมัยใหม่เป็น "โลกเหลว" (Liquid Modernity) ที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอนและความซับซ้อน ดังนั้นจริยธรรมจึงต้องปรับเปลี่ยนไปตามบริบท และไม่สามารถใช้หลักศีลธรรมสากลแบบคานท์ได้อย่างมีประสิทธิภาพในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Bauman, 2000)

การศึกษาครั้งนี้มีความสำคัญในการประเมินข้อดีและข้อจำกัดของจริยศาสตร์ของคานท์และเบามันน์ในการประยุกต์ใช้กับบริบททางสังคมและศีลธรรมร่วมสมัย โดยการเปรียบเทียบแนวคิดจริยศาสตร์ของทั้งสองนักปรัชญา เราสามารถพิจารณาความแตกต่างทั้งในเชิงทฤษฎีและการประยุกต์ใช้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงเหตุผลที่จำเป็นต้องศึกษาวิจัยเรื่องนี้ การเปรียบเทียบนี้ช่วยให้เข้าใจถึงความแข็งแกร่งของจริยศาสตร์หน้าที่นิยมของคานท์ ซึ่งมุ่งเน้นหลักศีลธรรมที่เป็นสากลและเป็นมาตรฐานที่แน่นอน ในขณะที่จริยศาสตร์ของเบามันน์ให้ความสำคัญกับความยืดหยุ่นและความรับผิดชอบต่อบริบทเฉพาะ การศึกษานี้จะช่วยตอบคำถามสำคัญว่า แนวคิดจริยศาสตร์ใดสามารถตอบสนองต่อปัญหาศีลธรรมในโลกปัจจุบันได้ดีกว่า หรือว่าแนวคิดทั้งสองสามารถนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกันเพื่อให้เกิดความสมดุลทางศีลธรรมที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นในสังคมยุคใหม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบ จริยศาสตร์ของอิมมานูเอล คานท์ (Immanuel Kant) และซิกมุนท์ เบามันน์ (Zygmunt Bauman)

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งใช้วิธีการวิจัยเชิงวิเคราะห์ (Analytical Research) และการศึกษาเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Study) เพื่อทำความเข้าใจแนวคิดจริยศาสตร์ของซิกมุนท์ เบามันน์ และอิมมานูเอล คานท์ โดยเน้นการตรวจสอบหลักปรัชญาข้อถกเถียง และแนวทางการประยุกต์ใช้ของแนวคิดทั้งสองในบริบททางสังคมและศีลธรรมร่วมสมัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และ วิธีศึกษาเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Analysis) โดยมุ่งเน้นไปที่เอกสารทางปรัชญา จริยศาสตร์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดของเบามันน์และคานท์ ซึ่งมีความเหมาะสมกับการศึกษานี้ เนื่องจากช่วยให้เข้าใจความแตกต่างเชิงแนวคิดของนักปรัชญาทั้งสองและสามารถสังเคราะห์กรอบจริยธรรมใหม่ได้

2. ขอบเขตการศึกษา ประกอบด้วย

2.1 ขอบเขตทางทฤษฎี มีขอบเขตของการศึกษาดังนี้

2.1.1 วิเคราะห์หลักการพื้นฐานของ จริยศาสตร์หน้าที่นิยม (Deontological Ethics) ของคานท์

2.1.2 วิเคราะห์หลักการพื้นฐานของ จริยศาสตร์ความรับผิดชอบ (Ethics of Responsibility) ของเบามันน์

2.1.3 เปรียบเทียบจุดแข็งและจุดอ่อนของแนวคิดทั้งสอง

2.1.4 ศึกษาบริบททางประวัติศาสตร์และปรัชญาที่ส่งผลต่อแนวคิดของนักปรัชญาทั้งสอง

2.2 ขอบเขตด้านเอกสารและแหล่งข้อมูล มีขอบเขตของการศึกษาดังนี้

2.2.1 ศึกษาเอกสารต้นฉบับที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดของคานท์ ได้แก่ Groundwork of the Metaphysics of Morals (1785) และ Critique of Practical Reason (1788)

2.2.2 ศึกษาเอกสารต้นฉบับของเบามันน์ ได้แก่ Postmodern Ethics (1993) และ Liquid Modernity (2000)

2.2.3 ศึกษาบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องกับจริยศาสตร์ของนักคิดทั้งสอง

2.2.4 ศึกษางานวิจัยและบทวิเคราะห์เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้แนวคิดจริยศาสตร์ของคานท์และเบามันน์ในบริบทสมัยใหม่

2.3 ขอบเขตด้านบริบทการประยุกต์ใช้ มีขอบเขตของการศึกษาดังนี้

2.3.1 วิเคราะห์การนำจริยศาสตร์ของคานท์และเบามันน์ไปใช้ในบริบททางสังคม

2.3.2 วิเคราะห์การนำแนวคิดทั้งสองไปใช้ในบริบทเชิงจริยศาสตร์ร่วมสมัย

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

3.1 การศึกษาวรรณกรรมและเอกสาร (Documentary Research) ประกอบด้วย การศึกษาและวิเคราะห์งานเขียนต้นฉบับของคานท์และเบามันน์ การศึกษางานวิจัยทางจริยศาสตร์และ บทความที่เกี่ยวข้อง การศึกษาบทความวารสารทางปรัชญาที่วิเคราะห์และตีความแนวคิดของทั้งสอง นักปรัชญา

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรัชญา (Philosophical Analysis) ประกอบด้วย การวิเคราะห์ แนวคิดหลักของคานท์และเบามันน์โดยแยกแยะโครงสร้างทางปรัชญา ศีลธรรม และตรรกะของแนวคิด การวิเคราะห์ข้อถกเถียง และคำวิจารณ์ที่มีต่อแนวคิดของคานท์และเบามันน์ การเปรียบเทียบจุดแข็ง และจุดอ่อนของแนวคิดทั้งสองเพื่อประเมินความเหมาะสมในการนำไปใช้ในบริบทสังคมปัจจุบัน

3.3 การศึกษาเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Analysis) ประกอบด้วย การเปรียบเทียบ จริยศาสตร์ของคานท์และเบามันน์ในแง่ของ หลักการพื้นฐาน, แนวทางปฏิบัติ, และ บริบทการนำไปใช้ การวิเคราะห์ ความแตกต่างเชิงแนวคิด เช่น คานท์เน้นหลักศีลธรรมแบบสากลที่ไม่ขึ้นกับสถานการณ์ ขณะที่เบามันน์เน้นศีลธรรมที่ยืดหยุ่นตามบริบท การวิเคราะห์ จุดร่วมและข้อขัดแย้ง ระหว่างแนวคิดทั้งสองเพื่อประเมินข้อดีและข้อจำกัดของแต่ละแนวคิด

4. การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงแนวคิด (Conceptual Analysis) ประกอบด้วย การศึกษาแนวคิด หลักที่ปรากฏในงานของคานท์และเบามันน์ การแยกแยะแนวคิดที่เป็นแก่นแท้ของจริยศาสตร์ทั้งสอง

4.2 การประเมินข้อดีและข้อจำกัดของแนวคิด ประกอบด้วย การวิเคราะห์ว่าแนวคิดของ คานท์และเบามันน์สามารถใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจทางศีลธรรมในยุคปัจจุบันได้อย่างไร การพิจารณา ว่าแนวคิดใดสามารถตอบโจทย์ปัญหาจริยธรรมร่วมสมัยได้ดีกว่ากัน หรือสามารถนำมาใช้ร่วมกันเพื่อให้ เกิดความสมดุลที่เหมาะสม

4.3 การสังเคราะห์ผลการวิจัย (Synthesis of Findings) ประกอบด้วย การสรุปข้อ ค้นพบเกี่ยวกับจริยศาสตร์ของคานท์และเบามันน์ การเสนอข้อค้นพบเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการนำ แนวคิดของทั้งสองนักปรัชญามาประยุกต์ใช้ร่วมกันในบริบททางจริยธรรมและสังคมปัจจุบัน

ผลการวิจัย

การศึกษานี้ได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบจริยศาสตร์ของอิมมานูเอล คานท์ และชิเกมุนท์ เบามันน์ โดยเน้นการพิจารณาข้อดีและข้อจำกัดของแนวคิดทั้งสองในบริบททางสังคมและศีลธรรมร่วมสมัย จาก การวิจัยพบว่า จริยศาสตร์ของคานท์ เป็นระบบศีลธรรมที่มีโครงสร้างชัดเจนและตั้งอยู่บนหลักการที่เป็น สากล โดยเน้นความเป็นเหตุเป็นผลและการใช้ กฎบัญญัติเด็ดขาด (Categorical Imperative) เป็นหลัก ในการพิจารณาความถูกต้อง คานท์มองว่าการกระทำที่ถูกต้องต้องสามารถกลายเป็นกฎสากลที่ใช้ได้กับ ทุกคน โดยไม่ขึ้นกับสถานการณ์หรือผลลัพธ์ ทั้งยังยืนยันว่ามนุษย์ทุกคนควรได้รับการปฏิบัติในฐานะ จุดหมายปลายทางในตัวเอง (End-in-Itself) ไม่ใช่เพียงเครื่องมือในการบรรลุเป้าหมายของผู้อื่น

ข้อดีของแนวคิดนี้คือสามารถใช้เป็นมาตรฐานทางศีลธรรมที่มั่นคงและเป็นระบบ ซึ่งมีอิทธิพลต่อกฎหมาย สิทธิมนุษยชน และการกำหนดนโยบายทางศีลธรรมในระดับสากล อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดของจริยศาสตร์แบบคานท์คือความเข้มงวดของหลักการที่อาจไม่สามารถปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์ที่ซับซ้อน คำถามเชิงศีลธรรมในโลกปัจจุบัน เช่น ปัญหาทางเทคโนโลยี ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และความขัดแย้งทางวัฒนธรรม มักต้องการแนวทางที่สามารถพิจารณาปัจจัยบริบทที่แตกต่างกัน ซึ่งจริยศาสตร์ของคานท์อาจมีข้อจำกัดในการตอบสนอง

ในทางตรงกันข้าม จริยศาสตร์ของซิกมุนท์ เบามันน์ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากปรัชญาหลังนวยุค (Postmodernism) และแนวคิดของ อีมานูเอล เลอวินาส (Emmanuel Levinas) มุ่งเน้นไปที่จริยศาสตร์ของความรับผิดชอบ (Ethics of Responsibility) โดยให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์มากกว่าการยึดถือกฎเกณฑ์ที่เป็นสากล เบามันน์โต้แย้งว่าโลกสมัยใหม่เป็น "โลกเหลว" (Liquid Modernity) ซึ่งเต็มไปด้วยความไม่แน่นอนและความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง กฎศีลธรรมที่ตายตัวจึงอาจใช้ไม่ได้ผลในทุกบริบท จริยศาสตร์ของเบามันน์เห็นว่า ศีลธรรมไม่ได้เกิดจากการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่เข้มงวด แต่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์เชิงศีลธรรมกับ "ผู้อื่น" (The Other) ซึ่งหมายถึงการเปิดรับและตระหนักถึงความเปราะบางของมนุษย์ และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางศีลธรรมให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานการณ์

ข้อดีของแนวคิดของเบามันน์คือความยืดหยุ่นและความสามารถในการตอบสนองต่อสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งทำให้แนวคิดนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาปัญหาจริยธรรมที่ซับซ้อน เช่น ปัญหาสิทธิทางเพศ ปัญหาผู้อพยพ หรือประเด็นทางเทคโนโลยีที่ยังไม่มีกรอบศีลธรรมที่แน่ชัด อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดของแนวคิดนี้คือขาดหลักเกณฑ์ที่แน่นอนในการตัดสินใจว่าการกระทำใด "ถูก" หรือ "ผิด" เนื่องจากศีลธรรมขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและบริบทที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

เมื่อนำแนวคิดของคานท์และเบามันน์มาวิเคราะห์เปรียบเทียบ พบว่า แนวคิดของทั้งสองนักปรัชญามีข้อดีและข้อจำกัดที่ต่างกัน คานท์เสนอจริยศาสตร์ที่เป็นระบบและมีหลักการที่มั่นคง ขณะที่เบามันน์เสนอแนวทางที่ยืดหยุ่นและคำนึงถึงปัจจัยทางบริบทมากขึ้น แนวคิดของคานท์เหมาะกับการใช้เป็นมาตรฐานทางศีลธรรมในระดับกฎหมายและการกำหนดสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ แต่เมื่อเผชิญกับปัญหาทางศีลธรรมที่ซับซ้อนและต้องการความยืดหยุ่น แนวคิดของเบามันน์อาจเป็นทางเลือกที่สามารถตอบสนองต่อโลกที่เปลี่ยนแปลงได้ดีกว่า

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า แนวคิดของทั้งสองนักปรัชญาอาจไม่จำเป็นต้องเป็นคู่ตรงข้ามที่ขัดแย้งกันโดยสิ้นเชิง แต่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกันได้เพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างหลักการที่มั่นคงและการตอบสนองต่อบริบททางสังคม ตัวอย่างเช่น การใช้ จริยศาสตร์ของคานท์เป็นโครงสร้างพื้นฐานสำหรับหลักสิทธิมนุษยชนและกฎหมาย ในขณะที่ จริยศาสตร์ของเบามันน์สามารถนำมาใช้เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและความเห็นอกเห็นใจต่อปัญหาทางสังคมที่ซับซ้อน ซึ่งต้องการแนวทางที่ปรับเปลี่ยนตามบริบท การประยุกต์ใช้แนวคิดทั้งสองร่วมกันอาจช่วยให้อุบัติระบบศีลธรรมที่สามารถรักษามาตรฐานทางจริยธรรมได้ ในขณะเดียวกันก็สามารถตอบสนองต่อโลกที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย “ศึกษาเชิงเปรียบเทียบจริยศาสตร์ของซิกมุนท์ เบามันน์กับจริยศาสตร์ของอิมมานูเอล คานท์” สามารถอภิปรายผลได้ตามลำดับ ดังนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า จริยศาสตร์ของคานท์เป็นระบบศีลธรรมที่มีโครงสร้างตายตัวและตั้งอยู่บนหลักเหตุผลนิยม (Rationalism) สามารถอธิบายได้จากแนวคิดที่ว่าศีลธรรมต้องเป็นสิ่งที่อยู่เหนือสภาพแวดล้อมทางสังคมหรืออารมณ์ของปัจเจกบุคคล แนวคิดนี้มีรากฐานมาจากปรัชญาของเพลโต (Plato) ซึ่งเชื่อว่าความดีเป็นสากลและดำรงอยู่โดยอิสระจากประสบการณ์มนุษย์ (Plato, Republic, 380 B.C.) แนวคิดของคานท์ที่มุ่งเน้น "กฎบัญญัติเด็ดขาด" (Categorical Imperative) สามารถอธิบายได้ว่าเป็นผลมาจากความพยายามสร้าง มาตรฐานศีลธรรมที่ไม่ขึ้นกับสถานการณ์ (Kant, Groundwork of the Metaphysics of Morals, 1785) การให้ความสำคัญกับหลักศีลธรรมที่เป็นสากลสอดคล้องกับแนวคิดของ John Rawls (1971) ในเรื่อง ความยุติธรรมในฐานะความเป็นธรรม (Justice as Fairness) ซึ่งเน้นการสร้างระบบจริยธรรมที่ใช้ได้กับทุกคนโดยไม่เลือกปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดของจริยศาสตร์แบบคานท์ ซึ่งผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า หลักศีลธรรมของคานท์อาจไม่สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสังคมสมัยใหม่ นั้นสามารถอธิบายได้จากข้อวิจารณ์ของ Alasdair MacIntyre (1981) ในหนังสือ After Virtue ที่กล่าวว่า จริยศาสตร์แบบเหตุผลนิยมของคานท์ขาดความสัมพันธ์กับชีวิตจริงของมนุษย์ และไม่สามารถรับมือกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและสังคมได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Charles Taylor (1989) ใน Sources of the Self: The Making of the Modern Identity ซึ่งเสนอว่าศีลธรรมและอัตลักษณ์ของมนุษย์ถูกหล่อหลอมโดยบริบททางสังคม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ไม่ใช่เพียงแค่อากูศีลธรรมสากลที่เป็นนามธรรม เทย์เลอร์ชี้ให้เห็นว่าแนวคิดศีลธรรมที่ตายตัว เช่น ของคานท์ อาจไม่สามารถรองรับความซับซ้อนของชีวิตมนุษย์ที่ถูกกำหนดโดยเงื่อนไขทางสังคมที่แตกต่างกันได้ ข้อวิจารณ์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าจริยศาสตร์ของคานท์ ซึ่งเน้นการใช้เหตุผลและกฎเกณฑ์ที่เป็นสากล อาจมีข้อจำกัดในการตอบสนองต่อปัญหาทางศีลธรรมในโลกที่มีพลวัตสูง เช่น การตัดสินใจทางจริยธรรมในบริบทของปัญหาสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Cultural Pluralism) หรือประเด็นด้านจริยธรรมของเทคโนโลยีสมัยใหม่ (Digital Ethics) ที่ต้องพิจารณาปัจจัยแวดล้อมที่ซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่นักคิดหลังนวยุค เช่น เบามันน์ พยายามนำเสนอในจริยศาสตร์ของเขา

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Jürgen Habermas (1990) ใน Moral Consciousness and Communicative Action ซึ่งเสนอแนวคิด จริยศาสตร์แห่งวาทกรรม (Discourse Ethics) ที่มุ่งเน้นกระบวนการแลกเปลี่ยนเหตุผลผ่านการสนทนาในสังคม มากกว่าการใช้กฎศีลธรรมสากลที่ตายตัว ฮาเบอร์มาสโต้แย้งว่า ศีลธรรมควรเกิดจากฉันทามติร่วมกันผ่านการสื่อสาร ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดของคานท์ที่มองว่ากฎศีลธรรมเป็นสิ่งที่มียุโดยอิสระและเป็นผลจากเหตุผลล้วน ๆ ในแง่นี้ ฮาเบอร์มาสให้เหตุผลว่า หลักศีลธรรมแบบคานท์อาจไม่สามารถตอบสนองต่อสังคมประชาธิปไตยสมัยใหม่ที่ต้องพึ่งพาการเจรจาต่อรองและความเห็นพ้องต้องกัน ซึ่งจำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลาย

(Pluralistic Societies) แนวคิดนี้สอดคล้องกับข้อวิจารณ์ของ MacIntyre และ Taylor ที่ชี้ให้เห็นว่า ศีลธรรมไม่สามารถแยกออกจากบริบททางสังคมและประวัติศาสตร์ได้

นอกจากนี้ แนวคิดของคานท์ยังถูกวิพากษ์ในลักษณะเดียวกันโดย Richard Rorty (1989) ใน Contingency, Irony, and Solidarity ซึ่งเสนอว่าจริยศาสตร์ควรเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ และไม่สามารถอ้างถึงกฎสากลที่แน่นอนได้ โรร์ตีโต้แย้งว่าความเป็นมนุษย์ไม่ได้ถูกกำหนดโดยหลักศีลธรรมที่ตายตัว แต่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ การตีความ และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า จริยศาสตร์ของเบามันน์ตรงกันข้ามกับคานท์ เบามันน์ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์เชิงศีลธรรมระหว่าง "ตนเอง" และ "ผู้อื่น" ซึ่งเป็นผลมาจากอิทธิพลของปรัชญาหลังนวยุค (Postmodernism) โดยเฉพาะแนวคิดของ Emmanuel Levinas (1969) ที่เน้นว่าความรับผิดชอบทางศีลธรรมเกิดขึ้นจากการเผชิญหน้ากับ "ใบหน้าของผู้อื่น" (The Face of the Other) จริยศาสตร์ของเบามันน์สามารถตอบสนองต่อสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้ดีกว่าจริยศาสตร์ของคานท์ ซึ่งสามารถอธิบายได้จากแนวคิดของเขาเกี่ยวกับ "โลกเหลว" (Liquid Modernity) ที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอนและไม่มีกรอบจริยธรรมที่ตายตัว (Bauman, Liquid Modernity, 2000) อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดของแนวคิดของเบามันน์ ซึ่งผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การไม่มีโครงสร้างศีลธรรมที่แน่นอนอาจนำไปสู่ความคลุมเครือในการตัดสินใจทางศีลธรรม สามารถอธิบายได้จากข้อวิจารณ์ของ Jürgen Habermas (1990) ในเรื่องจริยศาสตร์แห่งวาทกรรม (Discourse Ethics) ซึ่งเสนอว่าจริยศาสตร์ต้องมีโครงสร้างที่เปิดให้เกิดการแลกเปลี่ยนเหตุผลเพื่อหาฉันทามติในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Richard Rorty (1989) ใน Contingency, Irony, and Solidarity ซึ่งเสนอว่า จริยธรรมไม่ควรเป็นกฎตายตัวหรือเป็นความจริงสัมบูรณ์ แต่ควรเป็นผลลัพธ์ของกระบวนการตีความและการสนทนาภายในชุมชน โรร์ตีมองว่าแนวคิดศีลธรรมของยุคหลังนวยุค เช่น ของเบามันน์ ควรเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงและปรับตัวตามบริบทของสังคมและประสบการณ์ของมนุษย์ ไม่ใช่กฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นล่วงหน้าและตายตัวเหมือนในแนวคิดของคานท์

แนวคิดนี้ยังสอดคล้องกับ Alasdair MacIntyre (1981) ใน After Virtue ซึ่งวิพากษ์แนวคิดจริยศาสตร์แบบเหตุผลนิยมของคานท์และจริยศาสตร์แบบประโยชน์นิยมว่า ขาดรากฐานที่มีความหมายในสังคมจริง และเสนอว่า ศีลธรรมต้องได้รับการพัฒนาและตีความผ่านขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมของสังคม นั่นคือ จริยธรรมควรเป็นผลผลิตของประสบการณ์ร่วมกันของมนุษย์มากกว่าการเป็นหลักการที่กำหนดไว้ล่วงหน้า นอกจากนี้ แนวคิดของเบามันน์ที่มองว่า จริยธรรมเป็นสิ่งที่พลวัตและไม่มีโครงสร้างตายตัว ยังสะท้อนให้เห็นถึงข้อเสนอของ Zygmunt Bauman เองใน Postmodern Ethics (1993) ซึ่งกล่าวว่า "ความเป็นมนุษย์เกิดขึ้นจากการรับรู้ถึงความรับผิดชอบที่เรามีต่อผู้อื่น" ไม่ใช่จากการปฏิบัติตามหลักศีลธรรมที่กำหนดไว้ล่วงหน้า อย่างไรก็ตาม ข้อวิจารณ์ที่ว่าจริยศาสตร์ของเบามันน์อาจนำไปสู่ ความคลุมเครือในการตัดสินใจทางศีลธรรม ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Martha Nussbaum (2001) ใน The Fragility of Goodness ซึ่งเสนอว่าศีลธรรมต้องมีทั้งความยืดหยุ่นและความแน่นอนในระดับหนึ่ง เพื่อป้องกันการตกอยู่ในภาวะที่ไม่มีมาตรฐานทางศีลธรรมเลย จากแนวคิดเหล่านี้

สามารถเห็นได้ว่า จริยศาสตร์ของเบามันน์ได้รับการสนับสนุนจากปรัชญาหลังนวยุคที่เน้นความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของศีลธรรมตามบริบท แต่ในขณะเดียวกัน ก็เผชิญกับคำวิพากษ์ที่ว่า หากไม่มีโครงสร้างศีลธรรมที่แน่นอน อาจทำให้เกิดความไม่มั่นคงในการตัดสินใจทางศีลธรรม ซึ่งเป็นปัญหาที่นักปรัชญาอย่าง Habermas และ Nussbaum พยายามหาทางแก้ไขผ่านแนวคิดของตนเอง

3. จากผลการวิจัยที่พบว่า จริยศาสตร์ของคานท์มีอิทธิพลต่อหลักสิทธิมนุษยชนและกฎหมายสากล สามารถอธิบายได้จากบทบาทของแนวคิดนี้ในการพัฒนาหลักสิทธิมนุษยชนสมัยใหม่ เช่น Universal Declaration of Human Rights (1948) ที่เน้นว่ามนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรีและสิทธิที่เท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับหลัก End-in-Itself ของคานท์ ในขณะที่ แนวคิดของเบามันน์สามารถอธิบายพฤติกรรมทางจริยธรรมในบริบทที่ซับซ้อนและหลากหลายของโลกสมัยใหม่ เช่น ประเด็นเรื่องสิทธิของผู้อพยพ (Migrant Ethics) และความรับผิดชอบของปัจเจกชนในยุคดิจิทัล (Digital Ethics) ซึ่งได้รับอิทธิพลจากแนวคิดที่ว่าศีลธรรมต้องยืดหยุ่นและเปลี่ยนแปลงได้ตามบริบท (Bauman, Postmodern Ethics, 1993) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Martha Nussbaum (2006) ใน Frontiers of Justice: Disability, Nationality, Species Membership ซึ่งเสนอแนวคิด Capabilities Approach โดยเน้นว่าหลักศีลธรรมและสิทธิมนุษยชนต้องพิจารณาความสามารถพื้นฐานของมนุษย์แต่ละคนในบริบทที่แตกต่างกัน นุสส์บาร์มโต้แย้งว่า ระบบศีลธรรมที่ยึดหลักสากลแบบคานท์อาจไม่สามารถรองรับความหลากหลายของมนุษย์ได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง เช่น คนพิการ ผู้อพยพ หรือผู้ที่อยู่ในสถานะพลเมืองที่ไม่ชัดเจน แนวคิดของเธอล้ำกับเบามันน์ตรงที่มองว่าศีลธรรมไม่ควรเป็นสิ่งที่ตายตัว แต่ต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรม และเงื่อนไขที่เฉพาะเจาะจงของแต่ละบุคคล

แนวคิดนี้ยังสอดคล้องกับ Amartya Sen (1999) ใน Development as Freedom ซึ่งเสนอว่าเสรีภาพและศีลธรรมไม่ควรถูกกำหนดโดยกฎเกณฑ์ที่ตายตัว แต่ควรเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้แต่ละบุคคลสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้ เช่นโต้แย้งว่าระบบศีลธรรมที่เข้มงวดแบบคานท์อาจเหมาะกับโครงสร้างของกฎหมายและสิทธิมนุษยชนในระดับมหภาค แต่ในการปฏิบัติจริง จำเป็นต้องมีความยืดหยุ่นมากขึ้น เพื่อรองรับเงื่อนไขทางสังคมที่แตกต่างกัน เช่นเดียวกับแนวคิดของเบามันน์ที่เน้นว่าศีลธรรมต้องเปลี่ยนแปลงได้ตามบริบท

นอกจากนี้ แนวคิดของเบามันน์ที่ว่าศีลธรรมต้องปรับตัวตามสังคมที่ซับซ้อน ยังสอดคล้องกับ Zygmunt Bauman เองใน Liquid Modernity (2000) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ในโลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว กฎศีลธรรมแบบตายตัวไม่สามารถตอบสนองต่อความซับซ้อนของชีวิตมนุษย์ได้ สิ่งนี้ตรงกับข้อเสนอของ Ulrich Beck (1992) ใน Risk Society: Towards a New Modernity ซึ่งกล่าวว่า สังคมปัจจุบันเผชิญกับความเสี่ยงและความไม่แน่นอนที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ล่วงหน้า ทำให้ระบบศีลธรรมต้องสามารถปรับตัวได้

ดังนั้น การที่จริยศาสตร์ของคานท์มีอิทธิพลต่อสิทธิมนุษยชนและกฎหมายสากลสะท้อนให้เห็นถึงพลังของแนวคิดศีลธรรมที่เป็นสากล ในการกำหนดมาตรฐานเชิงนโยบาย แต่ในขณะเดียวกัน ข้อจำกัดของแนวคิดนี้ในโลกสมัยใหม่ทำให้แนวคิดของเบามันน์ ซึ่งเน้นความยืดหยุ่นทางศีลธรรม

กลายเป็นแนวทางที่สำคัญสำหรับการพิจารณาประเด็นจริยธรรมร่วมสมัย เช่น สิทธิผู้อพยพ ความเป็นพลเมืองดิจิทัล และความยุติธรรมทางสังคมในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

4. ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า แนวคิดของคานท์และเบามันน์สามารถใช้ร่วมกันเพื่อสร้างแนวทางศีลธรรมที่สมดุลมากขึ้น โดยอาศัย โครงสร้างจริยธรรมของคานท์เป็นหลักในการสร้างมาตรฐานศีลธรรมในระดับสากล และแนวคิดของเบามันน์เป็นเครื่องมือในการพิจารณาสถานการณ์เฉพาะหน้า แนวคิดนี้สอดคล้องกับข้อเสนอของ Martha Nussbaum (2001) ใน *The Fragility of Goodness* ซึ่งเสนอว่า จริยธรรมที่ดีต้องสามารถรักษาหลักการทางศีลธรรมที่มั่นคง ขณะเดียวกันก็ต้องสามารถตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Amartya Sen (1999) ใน *Development as Freedom* ซึ่งเสนอว่า เสรีภาพทางศีลธรรมและความยุติธรรมต้องคำนึงถึงเงื่อนไขทางบริบทและปัจจัยที่หลากหลายของมนุษย์ เช่นนั้นว่า การใช้หลักจริยธรรมที่เป็นสากลโดยไม่พิจารณาบริบทอาจนำไปสู่ความไม่ยุติธรรมในทางปฏิบัติ ดังนั้น หลักศีลธรรมควรเปิดโอกาสให้มีความยืดหยุ่นเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความแตกต่างของปัจเจกบุคคลและสังคมได้ แนวคิดนี้ช่วยเสริมให้เห็นว่า การใช้จริยศาสตร์ของคานท์ในระดับโครงสร้างทางกฎหมายและสิทธิมนุษยชนสามารถใช้ร่วมกับแนวคิดของเบามันน์ที่เน้นบริบททางสังคมได้

แนวคิดนี้ยังสอดคล้องกับ Jürgen Habermas (1990) ใน *Moral Consciousness and Communicative Action* ซึ่งเสนอว่า จริยธรรมที่ดีต้องเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเหตุผลผ่านกระบวนการสนทนาและฉันทามติทางสังคม ฮาเบอร์มาสเชื่อว่า จริยธรรมไม่ควรเป็นกฎที่ตายตัวแบบคานท์ แต่ควรมีโครงสร้างที่ช่วยให้เกิดการอภิปรายและปรับเปลี่ยนตามเงื่อนไขของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของเบามันน์ที่ว่า ศีลธรรมต้องมีความเป็นพลวัตและสามารถปรับตัวให้เข้ากับโลกที่เปลี่ยนแปลงได้

นอกจากนี้ แนวคิดนี้ยังสามารถอ้างอิงได้กับ Alasdair MacIntyre (1981) ใน *After Virtue* ซึ่งเสนอว่า จริยธรรมที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยรากฐานของขนบธรรมเนียมและประวัติศาสตร์ทางศีลธรรมของแต่ละสังคม นั้นหมายความว่า การใช้โครงสร้างจริยธรรมแบบคานท์เป็นหลักเกณฑ์สากลสามารถได้รับการสนับสนุนจากแนวคิดของเบามันน์ที่เน้นการพิจารณาบริบทเฉพาะของแต่ละสังคม

ดังนั้น ผลการวิจัยจึงสรุปได้ว่า แนวทางจริยธรรมที่สมดุลที่สุดอาจไม่ได้อยู่ที่การเลือกแนวคิดใดแนวคิดหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการนำหลักการสากลของคานท์มาใช้เป็นมาตรฐานเชิงโครงสร้าง ขณะที่แนวคิดของเบามันน์ช่วยให้เกิดความยืดหยุ่นในการปรับใช้กับสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มของจริยศาสตร์ร่วมสมัยที่ต้องการความสมดุลระหว่างหลักการที่แน่นอนกับการตอบสนองต่อบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

องค์ความรู้ใหม่

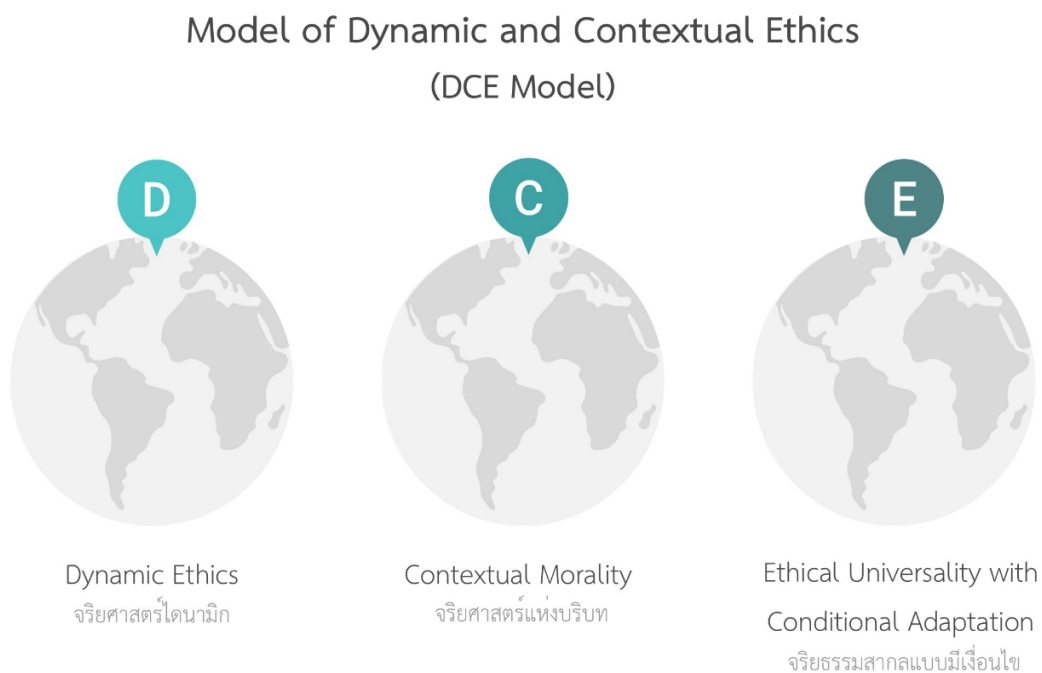
องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ "Model of Dynamic and Contextual Ethics" ซึ่งใช้อักษรย่อภาษาอังกฤษว่า DCE Model เพื่อสื่อถึงลักษณะสำคัญของจริยธรรมที่นำเสนอ ได้แก่

D – Dynamic Ethics (จริยศาสตร์ไดนามิก)

C – Contextual Morality (จริยศาสตร์แห่งบริบท)

E – Ethical Universality with Conditional Adaptation (จริยธรรมสากลแบบมีเงื่อนไข)

ซึ่งสามารถแสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 Model of Dynamic and Contextual Ethics (DCE Model)

จากแผนภาพที่ 1 สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. D – Dynamic Ethics (จริยศาสตร์ไดนามิก) สะท้อนแนวคิดที่ว่าศีลธรรมต้องสามารถรักษาหลักการที่มั่นคงในขณะเดียวกันก็สามารถปรับเปลี่ยนให้เข้ากับโลกที่เปลี่ยนแปลงได้ เชื่อมโยงกับ การบูรณาการจริยศาสตร์ของคานท์และเบามันน์ เพื่อสร้างแนวทางศีลธรรมที่สมดุล

2. C – Contextual Morality (จริยศาสตร์แห่งบริบท) สะท้อนแนวคิดที่ว่าจริยธรรมต้องพิจารณาบริบทเฉพาะของแต่ละสถานการณ์ แทนที่จะใช้กฎเกณฑ์ที่ตายตัว สอดคล้องกับแนวคิดของเบามันน์และการขยายแนวคิด "จริยศาสตร์แห่งบริบท"

3. E – Ethical Universality with Conditional Adaptation (จริยธรรมสากลแบบมีเงื่อนไข) นำเสนอแนวคิดที่สามารถมีมาตรฐานศีลธรรมที่เป็นสากลได้ แต่ต้องเปิดโอกาสให้มีการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ สอดคล้องกับแนวคิด "จริยธรรมสากลแบบมีเงื่อนไข" (Conditional Universal Ethics)

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้นี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในบริบทปัจจุบันที่โลกเผชิญกับปัญหาจริยธรรมที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นประเด็นทางเทคโนโลยี สิทธิมนุษยชน หรือความหลากหลายทางวัฒนธรรม DCE Model สามารถเป็นแนวทางที่ช่วยให้เกิดการตัดสินใจทางศีลธรรมที่สมดุล โดยคงหลักการที่มั่นคงไว้ ขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้มีการพิจารณาบริบทที่แตกต่างกัน เพื่อสร้างจริยธรรมที่มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในโลกยุคใหม่

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเชิงเปรียบเทียบจริยศาสตร์ของซิกมุนท์ เบามันน์ กับจริยศาสตร์ของอิมมานูเอล คานท์ มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการบูรณาการจริยศาสตร์ของคานท์และเบามันน์ เพื่อนำไปสู่กรอบจริยธรรมที่สมดุลมากขึ้น มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

1. การพัฒนารอบจริยธรรมสำหรับนโยบายสาธารณะ

1.1 นโยบายด้านสิทธิมนุษยชน ควรอาศัย หลักศีลธรรมสากลของคานท์ ในการกำหนดมาตรฐาน เช่น สิทธิความเท่าเทียม สิทธิพลเมือง แต่ในขณะเดียวกันต้องใช้แนวคิดของ เบามันน์ ในการพิจารณาบริบทเฉพาะของสังคม เช่น ปัญหาผู้อพยพ ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ หรือความแตกต่างทางวัฒนธรรม

1.2 การออกแบบกฎหมายและนโยบายทางศีลธรรม ควรใช้ "DCE Model" (Dynamic and Contextual Ethics Model) เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่าง ความมั่นคงทางศีลธรรม และ ความยืดหยุ่นตามบริบท

2. แนวทางจริยธรรมสำหรับเทคโนโลยีและปัญญาประดิษฐ์ (AI Ethics)

2.1 ควรพัฒนามาตรฐานจริยธรรมของ AI และเทคโนโลยี โดยยึดหลักของ คานท์ ว่าเทคโนโลยีต้องไม่ละเมิดศักดิ์ศรีและสิทธิของมนุษย์

2.2 ในขณะเดียวกัน ต้องเปิดโอกาสให้มีการพิจารณาตามบริบทเฉพาะแบบเบามันน์ เช่น ผลกระทบของ AI ในแต่ละสังคม ความเป็นส่วนตัวของข้อมูล ฯลฯ

3. แนวทางจริยธรรมสำหรับองค์กรและภาคธุรกิจ

นโยบายด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (Corporate Social Responsibility - CSR) ควรใช้แนวคิดของ คานท์ ในการกำหนดมาตรฐานหลัก เช่น หลักความเป็นธรรมและความโปร่งใส แต่ต้องเปิดโอกาสให้มีความยืดหยุ่นในการดำเนินธุรกิจตามแนวคิดของ เบามันน์

4. การศึกษาและหลักสูตรด้านจริยศาสตร์

4.1 ควรออกแบบหลักสูตรจริยธรรมในมหาวิทยาลัยและสถานศึกษา โดยผสมผสานหลักการของคานท์และเบามันน์ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจทั้งจริยศาสตร์ที่เป็นระบบและจริยศาสตร์ที่ยืดหยุ่น

4.2 ควรพัฒนาหลักสูตรที่สอน "DCE Model" (Dynamic and Contextual Ethics Model) เพื่อเตรียมนักเรียนและนักศึกษาสำหรับโลกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ทดลองใช้โมเดล DCE ในสถานการณ์จริง
2. ศึกษาแนวคิดของนักปรัชญาหลังนวยุคเพิ่มเติม
3. ศึกษาจริยธรรมในยุคดิจิทัลและเทคโนโลยี AI
4. ศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดจริยศาสตร์ตะวันออกและตะวันตก
5. ศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้จริยศาสตร์ในสาขาวิชาต่าง ๆ

บรรณานุกรม

- Bauman, Z. (1993). *Postmodern ethics*. Oxford, UK: Blackwell.
- Bauman, Z. (2000). *Liquid modernity*. Cambridge, UK: Polity Press.
- Beck, U. (1992). *Risk society: Towards a new modernity* (M. Ritter, Trans.). London, UK: Sage Publications.
- Habermas, J. (1990). *Moral consciousness and communicative action* (C. Lenhardt & S. Weber Nicholson, Trans.). Cambridge, MA: MIT Press.
- Kant, I. (1785/1997). *Groundwork of the metaphysics of morals* (M. Gregor, Trans.). Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Kant, I. (1788/1997). *Critique of practical reason* (M. Gregor, Trans.). Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Korsgaard, C. M. (1996). *Creating the kingdom of ends*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Levinas, E. (1969). *Totality and infinity: An essay on exteriority* (A. Lingis, Trans.). Pittsburgh, PA: Duquesne University Press.
- MacIntyre, A. (1981). *After virtue: A study in moral theory*. Notre Dame: University of Notre Dame Press.
- Mill, J. S. (1863). *Utilitarianism*. London, UK: Parker, Son, and Bourn.
- Nussbaum, M. (2001). *The fragility of goodness: Luck and ethics in Greek tragedy and philosophy*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Nussbaum, M. (2006). *Frontiers of justice: Disability, nationality, species membership*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Plato. (380 B.C./1997). *Republic* (B. Jowett, Trans.). Oxford, UK: Clarendon Press.
- Plato. (380 B.C./1997). *Republic* (B. Jowett, Trans.). Oxford, UK: Clarendon Press.

- Rawls, J. (1971). *A theory of justice*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Rorty, R. (1989). *Contingency, irony, and solidarity*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Sen, A. (1999). *Development as freedom*. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Taylor, C. (1989). *Sources of the self: The making of the modern identity*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- United Nations. (1948). *Universal Declaration of Human Rights*. Retrieved from <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>.
-